

Смірнова Олега Ювеналійовича,

СКАРГА/ПОВІДОМЛЕННЯ
про наявність фактів академічного плагіату
в докторській дисертації Трофименка М. В.

Керуючись пп. 2–7 «Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол № 16 (45); зі змінами: протокол № 21 (50) від 26.12.2023, протокол № 10 (60) від 14.05.2024 та протокол № 18 (68) від 22.10.2024), повідомляю про факти академічного плагіату в докторській дисертації М. В. Трофименка:

Трофименко Микола Валерійович. Публічна дипломатія в умовах глобалізації. – Дис. ... доктора політичних наук (спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку). – Київ, 2023.

Дисертація була виконана в Маріупольському державному університеті та захищена 08 травня 2024 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.29 Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий консультант – відсутній.

Офіційні опоненти:

- **Цепенда Ігор Євгенович**, доктор політичних наук, професор, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;
- **Хома Наталія Михайлівна**, доктор політичних наук, професор кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка»;
- **Пархомчук Олена Станіславівна**, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради Д 26.001.29 – доктор політичних наук, професор **Піпченко Наталія Олександрівна**.

Дисертація та автореферат М. В. Трофименка розміщені на сайті Національного репозитарію академічних текстів за адресою <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0524U000123>.

У теперішній час М. В. Трофименко працює заступником міністра освіти і науки України.

У «Рекомендаціях щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (Лист МОНУ №1/11-8681 від 15.08.2018) зазначається наступне:

- 1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- 2. Академічним плагіатом є:

- 2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- 2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- 3. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату в наукових роботах (авто-рефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо).
 - 3.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело. Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.
 - 3.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в тексті наукової роботи тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).
 - 3.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті наукової роботи має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування («цитуються за: ____»).

У докторській дисертації М. В. Трофименка **виявлені факти порушення академічної доброчесності**, які підпадають під визначення академічного плагіату (пп. 1.2, 2.1 і 2.2 зазначених «Рекомендацій»), та недотримання М. В. Трофименком пп. 3.1, 3.2 і 3.3 цих «Рекомендацій».

Установлено, що докторська дисертація М. В. Трофименка містить текстові збіги (плагіат) з такими джерелами:

- 1) **Pagovski Z. Z. Public Diplomacy of Multilateral Organizations: The Cases of NATO, EU, and ASEAN.** – Los Angeles: Figueroa Press, 2015. (<https://uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/useruploads/u33041/Public%20Diplomacy%20of%20Multilateral%20-%20Full%20June%202015.pdf>)
- 2) **Кирьянова Л. Г., Мазурина О. А. Теории глобализации в контексте постклассической парадигмы** // Известия ТПУ, 2007, т. 311, №7, с. 115–120 (<https://cyberleninka.ru/article/n/teorii-globalizatsii-v-kontekste-postklassicheskoy-paradigmy>; читати статтю на сайті: <https://cyberleninka.ru/article/n/teorii-globalizatsii-v-kontekste-postklassicheskoy-paradigmy/viewer>; завантажити статтю можна звідси: <https://cyberleninka.ru/article/n/teorii-globalizatsii-v-kontekste-postklassicheskoy-paradigmy/pdf>). (До скарги додається файл pdf у машиночитаному форматі; електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання)
- 3) **Кубышкин А. И., Цветкова Н. А. Публичная дипломатия США: Учеб. пособие для вузов.** – М.: Аспект Пресс, 2013. – 271 с. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).

Джерело №1 – книга Z. Pagovski – є в «Списку використаних джерел» до дисертації Трофименка під №402 і згадується на сс. 178, 179, 188, 191, 194, 195, 199, 200 і 201 дисертації. У Порівняльній таблиці (Додаток 1) наведені фрагменти дисертації Трофименка на сс. 181 та 186–203 (це 19 сторінок!), що мають збіги з цією книгою без належних покликань.

Слід зазначити, що М. Трофименко до переписаного з книги Pagovski тексту здебільшого не наводить правильного покликання, а навпаки, робить у своїй дисертації фальшиві покликання, зокрема:

- 1) на сс. 181 та 191 – фальшиве покликання №168 на свою власну статтю Трофименко М. В. *Трансформація публічної дипломатії Європейського Союзу в умовах глобалізації. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. 2015. Випуск 7. С. 290–296* (див. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2015_7_35), яка не містить зазначеного ним тексту (зокрема, немає слів «агресив», «майбут», «історич»). Ця стаття додається до скарги під №4.1;
- 2) на сс. 186, 190, 191, 192, 194, 195, 196 (двічі), 197, 200 та 202 – фальшиве покликання №176 на свою статтю Трофименко М. В., Балабанов К. В. *Публічна дипломатія міжнародних інститутів (ЄС, АСЕАН, НАТО). Україна Дипломатична = Diplomatic Ukraine : наук. щорічник. Київ, 2015. Вип. 16. С. 836–855* (у цьому покликанні Трофименко неправильно посунув себе на перше місце, див. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2015_16_109), яка містить наведений ним текст, але він у цій статті насправді взятий із книги Pagovski і не має належного покликання (ця книга там присутня в списку літератури під №16 на с. 855), тобто є плагіатом. У результаті вийшов подвійний плагіат. Ця стаття додається до скарги під №4.2;
- 3) на с. 189 – фальшиве покликання №485 на свою статтю Trofymenko M., Balabanov K. *Public Diplomacy as a Response to Modern Challenges. Україна дипломатична = Diplomatic Ukraine : наук. щорічник. Київ, 2013. Вип. 14. С. 1008–1021* (у цьому покликанні Трофименко знову неправильно посунув себе на перше місце, див. https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/526/1/pd_as_a_response.pdf), яка не містить зазначеного ним тексту (зокрема, немає слів «Сebu» та «ASEAN»). Ця стаття додається до скарги під №4.3.

Джерело №2 (стаття Кірюнкової та Мазуриної) відсутнє в «Списку використаних джерел» до дисертації Трофименка.

Джерело №3 (посібник Кубишкіна та Цветкової) відсутнє в «Списку використаних джерел» до дисертації Трофименка.

Тут також слід зазначити, що М. Трофименко до переписаного з посібника Кубишкіна та Цветкової тексту замість правильного покликання робить у своїй дисертації фальшиві покликання, зокрема:

- 1) на сс. 142 та 143 – фальшиве покликання №6 на свою статтю Балабанов К. В., Трофименко М. В. *Публічна дипломатія США після 11 вересня 2001 року. Україна Дипломатична = Diplomatic Ukraine : наук. щорічник. Київ, 2016. Вип. 17. С.728–744* (див. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2016_17_73), яка не містить наведений ним текст. Ця стаття додається до скарги під №4.4;
- 2) на с. 462 – фальшиве покликання №131 на свою статтю Трофименко М. В. *Національна модель традиційної та публічної дипломатії: досвід США // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. – 2014. – Вип. 9. – С. 140–159* (див. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdup_ip_2014_9_19), яка містить наведену ним таблицю, але вона в цій статті насправді взята з книги Кубишкіна та Цветкової і не має належного покликання (ця книга там присутня в списку літератури під №4 на с. 157), тобто є плагіатом. У результаті вийшов подвійний плагіат. Твердження Трофименка в дисертації про те, що це він склав таблицю, є неправдою. Ця стаття додається до скарги під №4.5;
- 3) на с. 143 – фальшиве покликання №9 на свою статтю Балабанов К. В., Трофименко М. В. *Структура публічної дипломатії США. Україна Дипломатична = Diplomatic Ukraine : наук. щорічник. Київ, 2014. Вип. 15. С. 709–719* (див. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrdip_2014_15_94), яка містить наведений ним текст, але він у цій статті насправді взятий із книги Кубишкіна та Цветкової і не має належно-

го покликання (ця книга там присутня в списку літератури під №4 на с. 719), тобто є плагіатом. У результаті вийшов подвійний плагіат. Ця стаття додається до скарги під №4.6.

Додатково зазначу, що ці самі маніпуляції з чужими текстами, що є в докторській дисертації, – переписування їх без належних покликань та додавання до них фальшивих покликань на власні статті – виявлені також і в монографії цієї особи: *Трофименко М. В. Публічна дипломатія в умовах глобалізації : монографія. – Маріупольський державний університет. – Університетська книга, 2025. – 510 с. (див. тут: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8554>; текст монографії – тут: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8554/1/trofim_publ%20diplom_monog_2025.pdf, вебархівна копія збережена тут: https://web.archive.org/web/20251019121152/https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8554/1/trofim_publ%20diplom_monog_2025.pdf); ця монографія додається до скарги під №5.*

Основний текст дисертації викладений на сс. 36–408 (373 сторінки).

Академічний плагіат виявлений на сс. 110, 141–143, 181, 186–203, – усього на **23 сторінках**, що становить **6%**. Також плагіат був виявлений на с. 462 (скопійована таблиця Д.3 у Додатку).

Додатково виявлені збіги з такими джерелами:

Пермякова Л. Цифровая дипломатия: направления работы, риски и инструменты // РСМД. – 27 сентября 2012 (<https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/tsifrovaya-diplomatiya-napravleniya-raboty-riski-i-instrumen/>; вебархівна копія – <https://web.archive.org/web/20170525024052/russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/tsifrovaya-diplomatiya-napravleniya-raboty-riski-i-instrumen>) (це сторінки 125–127 дисертації Трофименка);

Дипломатия иностранных государств: Учебное пособие / Под ред. Т. В. Зоной. – М.: РОССПЭН, 2004 (це сторінки 137–140 і 150–152 дисертації Трофименка).

Плагіат з цих двох джерел виявлений загалом на 10 сторінках дисертації, однак вони до скарги не додаються, оскільки я не впевнений, що Секретаріат візьме їх до розгляду (електронна копія книги Зоной, що в мене є, не містить останньої сторінки з датою підпису книги до друку). З урахуванням цих джерел усього плагіат виявлений на 33 сторінках дисертації, що складає 9%.

Плагіатній дисертації М. Трофименка присвячена публікація на сайті «Плагіат і фальсифікації в наукових працях» під назвою «Новий заступник міністра освіти Микола Трофименко: плагіат і фальшування джерел в обох дисертаціях» за адресою: https://false-science.ucoz.ua/news/zastupnik_ministra_osviti_mikola_trofimenko_plagiat/2025-10-21-202.

Наявні збіги текстів без зазначення покликань **порушують вимоги**, встановлені **статтею 42 Закону України «Про освіту»** щодо академічної доброчесності, а також **вимоги «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук»**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17.11.2021 р. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-2021-p#Text>):

«7. Докторська дисертація повинна відповідати таким вимогам:

бути кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно;

містити наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у певній галузі науки, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та які підтверджуються документами, що засвідчують проведення здобувачем досліджень;

...

свідчити про особистий внесок здобувача в науку щодо розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми;

відповідати принципам академічної доброчесності.

Порушення зазначених вимог є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня доктора наук або для скасування рішення докторської ради про присудження наукового ступеня доктора наук.»

«9. Використання в докторській дисертації, наукових публікаціях, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується обов'язковим посиланням на автора та/або на джерело опублікування. <...>

Порушення цієї норми є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня доктора наук або для скасування рішення докторської ради про присудження наукового ступеня доктора наук.»

На підставі викладеного **звертаюся до НАЗЯВО з проханням:**

1. Розглянути питання щодо академічного плагіату в дисертації Миколи Валерійовича Трофименка на здобуття ступеня доктора наук, провівши аналіз наведених фактів текстових збігів, та прийняти рішення щодо виявлення/невиявлення в дисертації М. В. Трофименка фактів порушення академічної доброчесності.
2. У випадку підтвердження фактів порушень М. В. Трофименком академічної доброчесності звернутися до Міністерства освіти і науки України з вимогою щодо необхідності позбавлення цієї особи наукового ступеня доктора наук.

Додатки:

1. Порівняльна таблиця із наведенням фрагментів докторської дисертації Трофименка М. В. та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства в форматах pdf та docx.
2. Електронна копія дисертації Трофименка М. В., поданої на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук, у форматі pdf.
3. Електронні копії зазначених у скаргі джерел неправомірного використання в форматі pdf.
4. Праці, на які Трофименко робить фальшиві покликання:
 - 4.1. Стаття: Трофименко М. В. Трансформація публічної дипломатії Європейського Союзу в умовах глобалізації;
 - 4.2. Стаття: Балабанов К. В., Трофименко М. В. Публічна дипломатія міжнародних інститутів (ЄС, АСЕАН, НАТО);
 - 4.3. Стаття: Balabanov K., Trofymenko M. Public Diplomacy as a Response to Modern Challenges;
 - 4.4. Стаття: Балабанов К. В., Трофименко М. В. Публічна дипломатія США після 11 вересня 2001 року;
 - 4.5. Стаття: Трофименко М. В. Національна модель традиційної та публічної дипломатії: досвід США;
 - 4.6. Стаття: Балабанов К. В., Трофименко М. В. Структура публічної дипломатії США.

22.10.2025 р.

О. Ю. Смірнов,
канд. біол. наук, ст. наук. співр.